

På Coronakrisens Frontlinje

Äldreomsorgsarbeters
erfarenheter i nio
europeiska länder

Rapportserie från nio länder

Ett samarbete mellan Kommunal, Friedrich-Ebert-Stiftung och Arena Idé.

Rapportförfattare är forskare och fackliga experter i **Danmark, England, Finland, Tyskland, Norge, Portugal, Skottland, Spanien och Sverige**

Hur var läget i äldreomsorgen när krisen började?

Hur påverkades äldreomsorgen och de anställda?

Vilken roll spelade äldreomsorgsarbetarnas fackföreningar?

Pandemin drabbade en underfinansierad, underbemannad och lågprioriterad sektor

Brist på finansiering

Problem med underbemanning

Kompetensbrist

Ökande privatisering

Sjunkande facklig organisationsgrad

Äldreomsorgen och coronakrisen

Äldreomsorgen prioriterades inte
(särskilt i början av krisen)

Nästan hälften av dödsfallen har
ägt rum inom äldreomsorgen

COVID-19 «har understrukt
långvariga problem i äldreomsorgen
i de flesta länder: underfinansiering,
brist på ansvarstagande,
fragmentisering, dålig samordning
mellan sjukvården och
äldreomsorgen, och en
undervärderad personalstyrka»
(WHO)

Arbetsvillkor på coronakrisens frontlinje

Oskyddade: brist på personlig skyddsutrustning

Nedprioriterade: brist på resurser och uppmärksamhet

Utlämnade: tvingades jobba under outhärdlig press, mötte ett välfärdssystem som inte höll måttet

Otrygga: bristande skydd vid sjukdom

Obegränsade: massor av övertid

Utän tvakan: personalens arbetsvillkor var avgörande för skyddet av de äldre

Oskyddade: brist på personlig skyddsutrustning

I Sverige upplevde 42 procent av anställda på äldreboenden situationer när de tvingades arbeta utan tillräcklig personlig skyddsutrustning, 84 procent var oroad över bristen på personlig skyddsutrustning.

I Finland tvingades äldreomsorgsanställda skydda sig med regnrockar och tillverka munskydd av pappersservetter.

«Det här är en stor oro för mig, att jag inte vet om jag kan råka smitta någon av de äldre på boendet. Jag besöker inte mina egna äldre föräldrar, eftersom jag är orolig för att smitta dom. Och så jobbar jag med äldre, och har ingen skyddsutrustning alls.» (Ur intervju i rapporten från Danmark)

Arbetsvillkor på coronakrisens frontlinje

Oskyddade: brist på personlig skyddsutrustning

Nedprioriterade: brist på resurser och uppmärksamhet

Utlämnade: tvingades jobba under stor press, mötte ett välfärdssystem som inte höll måttet

Otrygga: bristande skydd vid sjukdom

Obegränsade: massor av övertid

Utän tvakan: personalens arbetsvillkor var avgörande för skyddet av de äldre

Nedprioriterade: brist på resurser och uppmärksamhet

I alla länder förvärrades bristen på personlig skyddsutrustning av att myndigheterna prioriterade sjukvården, särskilt i början av pandemin.

I Storbritannien gjorde fokus på sjukvården att äldreomsorgen utsattes för ytterligare press. Äldreboenden fick ta emot covid-19 sjuka som skrevs ut från sjukhusen för att frigöra plats där.

Arbetsvillkor på coronakrisens frontlinje

Oskyddade: brist på personlig skyddsutrustning

Nedprioriterade: brist på resurser och uppmärksamhet

Utlämnade: tvingades jobba under outhärdlig press, mötte ett välfärdssystem som inte höll måttet

Otrygga: bristande skydd vid sjukdom

Obegränsade: massor av övertid

Utän tväkan: personalens arbetsvillkor var avgörande för skyddet av de äldre

Utlämnade: tvingades jobba under stor press, mötte ett välfärdssystem som inte höll måttet

I Spanien tvingades äldreomsorgsarbetare jobba 12-14 timmars skift och vissa hade inte ens tid att ta lunchrast.

I Portugal tvingades äldreomsorgsarbetare arbeta 14 dagar i rad. Nästan 75 procent uppgav i en undersökning att de drabbades av ångest, 14,6 procent drabbades av depression och utbrändhet. Bara 1,4 procent uppgav att de fått stöd för att hantera den mentala pressen.

I Storbritannien uppgav varannan anställd att deras mentala hälsa försämrades under pandemin. 35 procent drack mer än vanligt för att hantera arbetsrelaterad stress, 56 rapporterade att de var känslomässigt utmattade och 63 procent hade sömnproblem.

Arbetsvillkor på coronakrisens frontlinje

Oskyddade: brist på personlig skyddsutrustning

Nedprioriterade: brist på resurser och uppmärksamhet

Utlämnade: tvingades jobba under outhärdlig press, mötte ett välfärdssystem som inte höll måttet

Otrygga: bristande skydd vid sjukdom

Obegränsade: massor av övertid

Utän tväkan: personalens arbetsvillkor var avgörande för skyddet av de äldre

Otrygga: bristande skydd vid sjukdom

I Storbritannien tjänade 52 procent av de anställda mindre än 100 pund i veckan och hade ingen inkomst alls om de var tvungna att sitta i karantän.

I Tyskland hade deltidsanställda äldreomsorgsarbetare bara rätt till sjukersättning under de första sex veckorna av sjukfrånvaro.

I Sverige har timanställda som är anställda kortare tid än 14 dagar ingen rätt till sjuklön. Till skillnad från de andra nordiska länderna måste välfärdsarbetare i Sverige betala ett karensavdrag för den första sjukdagen.

Arbetsvillkor på coronakrisens frontlinje

Oskyddade: brist på personlig skyddsutrustning

Nedprioriterade: brist på resurser och uppmärksamhet

Utlämnade: tvingades jobba under outhärdlig press, mötte ett välfärdssystem som inte höll måttet

Otrygga: bristande skydd vid sjukdom

Obegränsade: massor av övertid

Utän tvekan: personalens arbetsvillkor var avgörande för skyddet av de äldre

Obegränsade: massor av övertid

«När pandemin bröt ut var äldreomsorgen redan söndersparad. Kompetensutvecklingen hade prioriterats ner i årtal. Det fanns för få chefer, och de hade för lite tid. Det gjorde det svårt att följa riktlinjerna»
(Ur en intervju i rapporten från Norge)

Arbetsvillkor på coronakrisens frontlinje

Oskyddade: brist på personlig skyddsutrustning

Nedprioriterade: brist på resurser och uppmärksamhet

Utlämnade: tvingades jobba under outhärdlig press, mötte ett välfärdssystem som inte höll måttet

Otrygga: bristande skydd vid sjukdom

Obegränsade: massor av övertid

Utan tvekan: personalens arbetsvillkor var avgörande för skyddet av de äldre

Utan tvekan: personalens arbetsvillkor var avgörande för skyddet av de äldre

Om personalen är tillsvidareanställd eller timanställd

Personalens kompetensnivå

Grad av bemanning

Tillgång till närvarande chefer

Fackförbundens krav

1. **Tillräcklig personlig skyddsutrustning**
2. Tillgång till testning
3. Äldreomsorgsarbetare och deras skyddsombud ska vara med och utforma riktlinjer
4. Arbetsmiljöinspektioner av alla arbetsplatser
5. Sjukersättning och sjuklön
6. Erkänn covid-19 som en arbetsrelaterad sjukdom
7. Skärpta bemanningskrav
8. Ökad tryggheten för äldreomsorgsarbetare
9. "In-sourcing" istället för ytterligare outsourcing
10. Genomgripande reform av äldreomsorgen

Tillräcklig personlig skyddsutrustning

I Storbritannien var fackföreningar helt avgörande för att uppmärksamma bristen på personlig skyddsutrustning, inte minst genom enkäter bland sina medlemmar.

I Sverige genomförde Kommunal upprepade enkätundersökningar bland 10 000 skyddsombud och arbetsplatsombud.

Fackförbundens krav

1. Tillräcklig personlig skyddsutrustning
2. **Tillgång till testning**
3. Äldreomsorgsarbetare och deras skyddsombud ska vara med och utforma riktlinjer
4. Arbetsmiljöinspektioner av alla arbetsplatser
5. Sjukersättning och sjuklön
6. Erkänn covid-19 som en arbetsrelaterad sjukdom
7. Skärpta bemanningskrav
8. Ökad tryggheten för äldreomsorgsarbetare
9. "In-sourcing" istället för ytterligare outsourcing
10. Genomgripande reform av äldreomsorgen

Tillgång till testning

I Skottland uppnådde UNISON tester för äldreomsorgspersonal efter att forskning visat att 8 procent av de anställda hade smittats.

I Danmark lyckades fackföreningarna förhandla fram ett avtal om en teststrategi mellan arbetstagare, arbetsgivare och staten.

I England har fackföreningar avslöjat en allvarlig brist på testning, inte minst av personal inom hemtjänsten, och visat på att årtal av nedskärningar gör att det inte finns lokal kapacitet att genomföra testningen som man borde.

Fackförbundens krav

1. Tillräcklig personlig skyddsutrustning
2. Tillgång till testning
3. **Äldreomsorgsarbetare och deras skyddsombud ska vara med och utforma riktlinjer**
4. Arbetsmiljöinspektioner av alla arbetsplatser
5. Sjukersättning och sjuklön
6. Erkänn covid-19 som en arbetsrelaterad sjukdom
7. Skärpta bemanningskrav
8. Ökad tryggheten för äldreomsorgsarbetare
9. "In-sourcing" istället för ytterligare outsourcing
10. Genomgripande reform av äldreomsorgen

Äldreomsorgsarbetare och deras skyddsombud ska vara med och utforma riktlinjer

I Danmark var det en stor utmaning för de anställda att riktlinjerna hela tiden förändrades. Fram till oktober ändrades riktlinjerna 21 gånger. **Det var en stor facklig framgång att det kom skarpare och tydligare riktlinjer om när och hur personlig skyddsutrustning skulle bäras.**

Fackförbundens krav

1. Tillräcklig personlig skyddsutrustning
2. Tillgång till testning
3. Äldreomsorgsarbetare och deras skyddsombud ska vara med och utforma riktlinjer
- 4. Arbetsmiljöinspektioner av alla arbetsplatser**
5. Sjukersättning och sjuklön
6. Erkänn covid-19 som en arbetsrelaterad sjukdom
7. Skärpta bemanningskrav
8. Ökad tryggheten för äldreomsorgsarbetare
9. "In-sourcing" istället för ytterligare outsourcing
10. Genomgripande reform av äldreomsorgen

Arbetsmiljöinspektioner av alla arbetsplatser

I Danmark tvingade fackförbundet FOA fram en återgång till fysiska arbetsmiljöinspektioner i augusti 2020, efter att danska arbetsmiljöverket bara gjort bara digitala inspektioner sedan mars.

I Storbritannien har fackföreningar vunnit viktiga segrar i frågor som sträcker sig från boende till omsorgspersonal som inte kan resa hem under lockdown, tillgång till testning och rimlig sjuklön.

Samtidigt har de genomfört kampanjer riktade mot allmänheten för att höja äldreomsorgspersonalens status och arbetets värde.

Fackförbundens krav

1. Tillräcklig personlig skyddsutrustning
2. Tillgång till testning
3. Äldreomsorgsarbetare och deras skyddsombud ska vara med och utforma riktlinjer
4. Arbetsmiljöinspektioner av alla arbetsplatser
- 5. Sjukersättning och sjuklön**
6. Erkänn covid-19 som en arbetsrelaterad sjukdom
7. Skärpta bemanningskrav
8. Ökad tryggheten för äldreomsorgsarbetare
9. "In-sourcing" istället för ytterligare outsourcing
10. Genomgripande reform av äldreomsorgen

Sjukersättning och sjuklön

I Sverige var det en seger för Kommunal när SKR i början av mars uppmanade alla arbetsgivare i kommunsektorn att förlänga alla tillfälliga kontrakt till minst 14 dagar, så att timanställda skulle kunna få sjuklön.

I Skottland var det en viktig facklig seger när man i juni 2020 nådde en överenskommelse med den skotska regeringen som säkrar att den anställda får full lön om de blir sjuk eller måste sätta sig i karantän.

Fackförbundens krav

1. Tillräcklig personlig skyddsutrustning
2. Tillgång till testning
3. Äldreomsorgsarbetare och deras skyddsombud ska vara med och utforma riktlinjer
4. Arbetsmiljöinspektioner av alla arbetsplatser
5. Sjukersättning och sjuklön
- 6. Erkänn covid-19 som en arbetsrelaterad sjukdom**
7. Skärpta bemanningskrav
8. Ökad tryggheten för äldreomsorgsarbetare
9. "In-sourcing" istället för ytterligare outsourcing
10. Genomgripande reform av äldreomsorgen

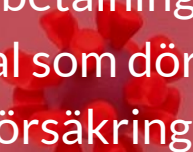

Erkänn covid-19 som en arbetsrelaterad sjukdom

I Danmark och Norge vann fackföreningarna en viktig seger när COVID-19 ansågs vara en yrkesskada om du arbetar inom omsorgen samt hälso- och sjukvården, vilket ger rätt till viss ersättning.

C O R O N A V I R U S

I Skottland var fackföreningar avgörande för att tvinga den skotska regeringen att göra en engångsbetalning på £ 60.000 till en utsedd överlevande från omsorgspersonal som dör i tjänsten på grund av COVID-19 och inte har en heltäckande livförsäkring.

Fackförbundens krav

1. Tillräcklig personlig skyddsutrustning
2. Tillgång till testning
3. Äldreomsorgsarbetare och deras skyddsombud ska vara med och utforma riktlinjer
4. Arbetsmiljöinspektioner av alla arbetsplatser
5. Sjukersättning och sjuklön
6. Erkänn covid-19 som en arbetsrelaterad sjukdom
7. **Skärpta bemanningskrav**
8. Ökad tryggheten för äldreomsorgsarbetare
9. "In-sourcing" istället för ytterligare outsourcing
10. Genomgripande reform av äldreomsorgen

Skärpta bemanningskrav

I Spanien var det en stor seger när fackförbunden fick igenom skärpta bemanningskrav.

I Tyskland har fackförbundet Ver.di fått gehör för att äldreboenden ska ha bemanning av personal med rätt kompetens, och att boenden som inte följer kraven ska bötfällas.

Fackförbundens krav

1. Tillräcklig personlig skyddsutrustning
2. Tillgång till testning
3. Äldreomsorgsarbetare och deras skyddsombud ska vara med och utforma riktlinjer
4. Arbetsmiljöinspektioner av alla arbetsplatser
5. Sjukersättning och sjuklön
6. Erkänn covid-19 som en arbetsrelaterad sjukdom
7. Skärpta bemanningskrav
8. **Ökad tryggheten för äldreomsorgsarbetare**
9. "In-sourcing" istället för ytterligare outsourcing
10. Genomgripande reform av äldreomsorgen

Ökad tryggheten för äldreomsorgsarbetare

I Spanien har fackföreningarna framgångsrikt krävt att andelen deltidsanställda och tillfälligt anställda ska minska. Fackföreningarna har fått gehör för att ofrivillig deltid och korta kontrakt leder till att många äldreomsorgsarbetare är arbetande fattiga.

I Skottland var det en avgörande seger tidigt i pandemin att den skotska regeringen gick med på att höja de lägsta lönerna för all omsorgspersonal till en “Scottish Living Wage”, vilket avsevärt höjde lönenivån inom äldreomsorgen.

Fackförbundens krav

1. Tillräcklig personlig skyddsutrustning
2. Tillgång till testning
3. Äldreomsorgsarbetare och deras skyddsombud ska vara med och utforma riktlinjer
4. Arbetsmiljöinspektioner av alla arbetsplatser
5. Sjukersättning och sjuklön
6. Erkänn covid-19 som en arbetsrelaterad sjukdom
7. Skärpta bemanningskrav
8. Ökad tryggheten för äldreomsorgsarbetare
9. **"In-sourcing" istället för ytterligare outsourcing**
10. Genomgripande reform av äldreomsorgen

"In-sourcing" istället för ytterligare outsourcing

I England har fackförbund fört kampanjer för att minska den privata sektorn i äldreomsorgen. Flera åtgärder har presenterats såsom striktare regleringar och ökad transparens. **Facken har framfört en "insourcing first policy" som ett första steg mot att avveckla dagens vinstmodell.**

Fackförbundens krav

1. Tillräcklig personlig skyddsutrustning
2. Tillgång till testning
3. Äldreomsorgsarbetare och deras skyddsombud ska vara med och utforma riktlinjer
4. Arbetsmiljöinspektioner av alla arbetsplatser
5. Sjukersättning och sjuklön
6. Erkänn covid-19 som en arbetsrelaterad sjukdom
7. Skärpta bemanningskrav
8. Ökad tryggheten för äldreomsorgsarbetare
9. "In-sourcing" istället för ytterligare outsourcing
- 10. Genomgripande reform av äldreomsorgen**

Genomgripande reform av äldreomsorgen

I både England och Spanien har fackföreningsrörelsen fört kampanjen för långsiktig reformering av äldreomsorgen.

I Tyskland har fackförbund krävt tydligare direktiv från EU. De menar att EU borde ta större ansvar genom att stötta och koordinera nationella sjukvårdssystem för att garantera att alla europeer har tillgång till bra vård.

Pandemin har blottlagt de brister som äldreomsorgsarbetare och deras fackförbund har varnat om i årtal. Otrygga arbetsvillkor, underbemanning och underfinansiering har varit förödande för smittspridningen inom äldreomsorgen, och för att skydda de äldre.

Det här hög tid att vi lyssnar nu!

Tack för att ni lyssnade!

lisa.pelling@arenagruppen.se

arenaidé